

Asia: VN/1463/2025

Lausuntopyyntö selvityksestä sosiaali- ja terveysalan järjestöjen avustustoiminnan edellytyksistä ja linjauksista

Lausunnonantajan lausunto

1. Raportissa ehdotetaan avustustoiminnan uudistamista kahdella vaihtoehtoisella mallilla.

- **A - Tasapainoista tulevaisuutta rakentamassa (raportin kappale 4.1.)**
- **B - Muutokseen sopeuttaminen (raportin kappale 4.2)**

Kumpi malleista soveltuu mielestänne paremmin uudistuksen lähtökohdaksi?

Valinta:

Ei kumpikaan yllä mainituista, perustelu: [ks kohta 5. Muita huomioitane raportista]

2. Selvityshenkilön raportissa esitetystä Tasapainoinen tulevaisuus- avustusmallissa avustuksia kohdennettaisiin viidelle teema-alueelle, jotka liittyvät yhteiskunnan keskeisiin haasteisiin, joihin liittyvään toimintaan tulisi jatkossa kohdentaa STEA-avustuksia. Teemat liittyvät suomalaisen yhteiskunnan keskeisiin haasteisiin, kuten ikärakenteen muutokseen ja kansansairauksiin. Kappaleessa 4.1 esitetyt teemat ovat:

- **lasten ja lapsiperheiden hyvinvoinnin lisääminen**
- **ikäntyneiden toimintakyvyn tukeminen**
- **mielenterveyden edistäminen**
- **yksinäisyyden vähentäminen ja osallisuuden vahvistaminen**
- **väestöterveyden edistäminen ja kansansairauksien ehkäisy**

Ovatko esitetyt teemat edustamasi organisaation näkökulmasta perusteltuja?

Selvityksen Tasapainoinen tulevaisuus-avustusmallissa esitetyt teema-alueet tavoittavat olennaisia ja ajankohtaisia yhteiskunnan haasteita, joihin on välttämätöntä lähivuosina löytää ratkaisuja. Haasteeksi muodostuu käytännön toimeenpano, mm. koska teemat laajuutensa vuoksi risteävät päällekkäin. Esimerkiksi muistisairauden kanssa elävien ihmisten ja heidän läheistensä toimintakyvyn tukeminen, heidän hyvinvointinsa ja terveytensä edistäminen ja sekä aivoterveiden edistäminen

muistisairauksien riskitekijöitä ehkäisemällä voisivat käytännössä toteutua yhteensä vähintään neljän em. teeman alla. Toisaalta ehdotetut teemat ovat luonteeltaan sellaisia, ettei tuloksellisenkaan toiminta ratkaise niitä viiden tai seitsemän vuoden ajanjaksolla vaan vaikutusten saamiseksi toiminnan tulisi olla jatkuvaa.

Muistiliitto ei pidä perusteltuna arvottaa edellä mainittuja teema-alueita siten, että joku tulisi määritellyksi tärkeimmäksi - vähiten tärkeäksi.

Arvionne teema-alueiden tärkeydestä asteikolla 1-5 (1= tärkein, 5 = vähiten tärkeä); Käytä kutakin vaihtoehtoa vain kerran seuraavissa kysymyksissä.A) Lasten ja lapsiperheiden hyvinvoinnin lisääminen

-

Arvionne teema-alueiden tärkeydestä asteikolla 1-5 (1= tärkein, 5 = vähiten tärkeä)B) ikääntyneiden toimintakyvyn tukeminen

-

Arvionne teema-alueiden tärkeydestä asteikolla 1-5 (1= tärkein, 5 = vähiten tärkeä)C) mielenterveyden edistäminen

-

Arvionne teema-alueiden tärkeydestä asteikolla 1-5 (1= tärkein, 5 = vähiten tärkeä)D) yksinäisyyden vähentäminen ja osallisuuden vahvistaminen

-

Arvionne teema-alueiden tärkeydestä asteikolla 1-5 (1= tärkein, 5 = vähiten tärkeä)E) Väestöterveyden edistäminen ja kansansairauksien ehkäisy

-

3. Selvityshenkilön raportissa on esitetty kappaleessa 4.1.3., että järjestöjen toiminnan alueellisia hyödyntämismahdollisuuksia voitaisiin lisätä ja hallinnollista taakkaa keventää siirtämällä hyvinvointialueiden järjestöavustukset STEAn hallinnoitavaksi? Kannatatteko ehdotusta järjestöavustusten siirtämisestä hyvinvointialueilta STEA-avustuksiksi? Valinta:

Ei, perustelu (ei pakollinen) [Muistiliitto ei kannata hyvinvointialueiden järjestöavustusten siirtämistä STEA:n hallinnoitaviksi vaikka tunnistaa ehdotuksen sisältävän myös mahdollisuuksia. Tällä hetkellä hyvinvointialueiden järjestöavustusten volyymissa sekä käytännön myöntämistavoissa on eroja, jotka eivät takaa eri alueiden asukkaille ja järjestöille yhdenvertaisia lähtökohtia hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen. Käytännössä hyvinvointialueiden järjestöavustusten siirtäminen valtakunnallisesti hallinnoitavaksi kuitenkin etäännyttäisi avustukset niiden käytöstä sekä alueella strategisesti määritellyistä erityistarpeista, joihin avustuksilla vastataan. Kuten esimerkiksi Varsinais-Suomen hyvinvointialue lausunnossaan toteaa, järjestöjen työ voi olla mahdollisimman vaikuttavaa, kun se kytkeytyy tiiviisti hyvinvointialueen hoito- ja palveluketjuihin. Alueen asukkaiden

ohjautuminen hyvinvointialueen palveluista, esimerkiksi muistihoidajan tai muistikoordinaattorin palveluista järjestöjen kuten muistiyhdistysten tuen piiriin ei automaattisesti ja systemaattisesti tapahdu ilman järjestöjen toiminnan tosiasiallista kytkeytymistä hyvinvointialueen palveluihin. Aiemmin kuntien, nyt hyvinvointialueiden ja järjestöjen työn kytkeytymistä ja yhteistyön rakenteita on rakennettu tavoitteellisesti ja joltain osin yhteistyö on edelleen kehittyvää. Aktiivisen ja strategisen yhteistyön ohella järjestöavustukset ovat olennainen instrumentti tiiviin yhteyden takaamisessa hyvinvointialueen oman toiminnan ja järjestöjen toiminnan välillä. Avustuskäytännön muuttaminen nyt ei tukisi yhteistyön tiivistymistä. Monilla alueilla avustuksia myönnetään esimerkiksi sekä laajemman kumppanuusyhteistyön ja -sopimuksen perusteella sekä yksittäisinä, usein pienempinä järjestöavustuksina. Lisäksi osa kunnista myöntää avustuksia järjestöille. On tärkeää huomata, että euromääräisesti pienimmätkin, jopa vain satojen eurojen avustukset ovat merkityksellisiä yksinomaan vapaaehtoisesti toteutettavalle hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi, lähiyhteisöjen ja osallisuuden vahvistamiselle ja ihmisten aktiiviselle toiminnalle omaksi ja yhteisönsä hyväksi. Mahdollistaessaan toiminnasta syntyvien kulujen kattamista avustus voi olla jopa välttämätön edellytys toiminnalle, esimerkiksi kohtaamispaikan tai tapahtuman järjestämiselle. Siirron myötä riski pienimpien avustusten katoamiseen kokonaan olisi todennäköinen. Valtakunnallisesti ohjatussa avustusten myöntämisprosessissa suuri määrä pieniä avustuksia muodostaisi suuren hallinnollisen taakan, joka ei ole STEA:n tämänhetkisiin ja tuleviin voimavaroihin nähden perusteltu. Eri hyvinvointialueiden asukkaiden ja toisaalta tietyllä alueella toimivien eri järjestöjen keskinäistä yhdenvertaisuutta suhteessa käytettävissä oleviin järjestöavustuksiin tulee edistää muilla keinoilla osana hyvinvointialueiden ohjausta.]

4. Kappaleessa 4.1.1.6 selvityshenkilö on esittänyt tapoja, joilla teemoja olisi mahdollista työstää edelleen siten, että STEAlla on alkuvaiheessa merkittävä rooli. Miten mielestänne mahdolliset muut teemat tulisi määritellä?

-

5. Muita huomioitane raportista

Muistiliitto kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto selvityshenkilö Mika Pyykön raporttiin sosiaali- ja terveysalan järjestöjen avustustoiminnan edellytyksistä ja linjauksista.

Raportti sisältää hyödyllistä taustakuvausta avustusjärjestelmän kehityksestä 2000-luvulla ja mm. avustusten suuntaamisesta tapahtuneista muutoksista sekä pysyvämmistä linjoista. Kuvaus auttaa ymmärtämään avustuskokonaisuuden nykytilaa. Taustoitus sisältää joitakin epätarkkuuksia.

Selvitys sisältää sekä avustetun toiminnan sisältöön että avustusten tekniseen toimeenpanoon liittyviä näkökulmia, joita edelleen kehittämällä ja yhteisessä vuoropuhelussa järjestöjen kanssa voidaan hyödyntää. Osa ehdotuksista jää taustoittamatta ja tai siinä määrin tulkinnoille avoimiksi, että niihin on vaikea ottaa kantaa.

Selvityksessä ehdotetut A-vaihtoehto ja B-vaihtoehto sisältävät kannatettavia näkökulmia, joita on syytä jatkovalmistelussa tarkastella. Muistiliitto katsoo kuitenkin, että A-vaihtoehto on sellaisenaan moninäkökulmainen ja osin vaikeasti käytännön toimenpiteiksi hahmottuva. B- vaihtoehto taas on hyvin yleisesti kuvattu. Liitto ei kannata kumpaakaan vaihtoehtoa sellaisenaan.

Sosiaali- ja terveysjärjestöille myönnettävillä avustuksilla toteutettavan toiminnan tarkoitus on laajasti edistää ihmisten sosiaalista hyvinvointia ja terveyttä sekä osaltaan tukea ihmisten yhdenvertaisuutta, tasa-arvoa sekä perusoikeuksien toteutumista. Avustukset myös tukevat sosiaali-

ja terveysalan kansalaisjärjestötoiminnan ennakoitavuutta ja riittävää jatkuvuutta järjestöjen yleishyödyllinen perustoiminta varmistaen.

Selvityksen läpileikkaava ajatus on kansalaisjärjestötoiminnan vaikuttavuusperustaisuus, joka on sinänsä hyvä lähtökohta toiminnalle. Erityisesti näkökulma korostuu vaihtoehdossa A. Muistiliitto suhtautuu kriittisesti ajatukseen vaikutusten hankinnasta tai ostamisesta, jossa julkinen valta määritteli tarkat tavoitteet, joita kansalaisjärjestöt toteuttaisivat tietyllä ajanjaksolla. Tulosten ja vaikutusten aikaansaaminen on perusteltu lähtökohta mutta selvityksessä esitetty toimintatapa ja asetelma muuttaisi kansalaisjärjestöjen roolia ylhäältä ohjatuksi.

Sosiaali- ja terveysalan kansalaisjärjestöjen tehtävän on suomalaisessa yhteiskunnassa ajateltu olevan ihmisten omien näkemysten ja tarpeiden kanavoimintaa mielekkääksi toiminnaksi, joka edistää osallisuutta, hyvinvointia ja terveyttä. Myös valtionavustuksia myönnettäessä on tärkeää kunnioittaa kansalaisjärjestöjen toimijuutta ja toiminnan järjestämistä koskevaa päätösvaltaa, vaikka valtionavustustoimintaan liittyy ohjausta ja myös yhteisiä yhteiskunnallisia päämääriä.

Tuloksellisia ja vaikuttavia pysyvämpiä toimintamalleja ihmisten tukemiseen eri sairauksien, vammojen sekä vaativien elämäntilanteiden ja sosiaalisten ongelmien kanssa on mahdotonta rakentaa lyhytjänteisesti. Myöskään tulokset ja vaikutukset eivät useinkaan ole havaittavissa muutaman vuoden aikajänteellä.

Pitkäjänteisen, tuloksellisen järjestötoiminnan ohella avustusten tulee mahdollistaa uusien innovaatioiden synnyttäminen ja toimintatapojen kehittäminen sekä käytössä olevien voimavarojen kulloinkin suuntaaminen järjestön kohderyhmien sekä yhteiskunnan tarpeiden mukaan riittävän ketterästi. Avustuksensaajan mahdollisuus tehdä muutoksia eri avustuskohteiden sisällä tai välillä joustavasti tukisi ketterää reagoimista ja etenkin, kun erillisiä kehittämishankkeisiin suunnattuja varoja on jatkossa käytössä vähemmän.

Sosiaali- ja terveyshuollon julkisiin palveluihin ja etuuksiin on tehty merkittäviä leikkauksia minkä lisäksi kansalaisten hyvinvointia ja resilienssiä rasittavat epävarma ja muutoksessa oleva maailmanpoliittinen tilanne ja yleinen turvattomuuden tunne. Sote-järjestöt ovat ihmisten hyvinvointia ja terveyttä sekä osallisuutta vahvistavalla työllään lujittamassa yhteiskunnan kokonaisturvallisuutta ja kriisinkestävyyttä. Monissa sote-järjestöissä toiminta toteutuu ammattilaisten ja vapaaehtoisten yhteistyönä. Erityisesti haavoittuvassa asemassa olevien kohderyhmien kanssa ja vaativissa elämäntilanteissa tukena toimivat vapaaehtoiset tarvitsevat koulutusta ja tukea tehtäväänsä. Vaikuttavassa mutta myös tekijälleen hyvinvointia ja iloa tuottavassa vapaaehtoistoiminnassa tavoitteet ja odotukset ovat selkeät, toiminta on koordinoitua ja ohjattua, siitä viestitään selkeästi sekä toimintaan osallistujille että vapaaehtoisille ja tukea saa tarvittaessa.

Avustusjärjestelmää on tarpeen hallitusti uudistaa mutta negatiiviset vaikutukset järjestöjen kohderyhmiin kuuluviin ihmisiin sekä järjestöjen ammatilliseen ja vapaaehtoistoimintaan tulee pyrkiä minimoimaan. Järjestötoimintaan osallistuminen ja vapaaehtoistoiminta on henkilökohtaista vastuunottamista omasta lähiyhteisöstä ja yhteisistä asioista yhdessä toisten kanssa. Järjestötoiminnan on tärkeä elää ajassa ja uudistua mutta tilanteessa, jossa kansalaisten kokevat epävarmuutta ja turvattomuutta, on erityisesti syytä kannustaa ihmisiä toimimaan yhdessä eikä horjuttaa toiminnan perustaa.

Avustuksiin kohdistuvat leikkaukset ovat euromäärisesti merkittävät ja aikataulu nopea. Järjestöjen omat näkemykset leikkausten kohdentamisesta niiden avustuskokonaisuuteen ovat tärkeitä ja niitä

tulee kuulla muutoksia tehtäessä. STEA:lla on runsaasti kertynyttä tietoa avustettavan toiminnan tuloksista ja vaikutuksista. Sellainen toiminta, jonka tuloksellisuus on ollut heikkoa, kannattaa lakkauttaa ajamalla se alas.

Esimerkiksi muistisairaudet ja muistisairaiden määrän lisääntyminen on mainittu selvitystyön taustakeskusteluissa esiinnousseena ratkaistavana yhteiskunnallisena haasteena. Muistiliitto kiinnittää huomiota siihen, ettei selvityksessä juurikaan tule esiin pitkäaikaissairaiden ja eri tavoin vammaisten henkilöiden asema ja heidän yhdenvertaisten oikeuksiensa edistäminen, tasa-arvo tai perusoikeudet osana avustettavaa toimintaa. Selvityksessä korostuu terveyden edistämisen ja erilaisia sairauksia ja ongelmia ennakoivasti lähestyvän toiminnan rooli. On tärkeää huomata, että ennakoivan otteen vahvistamisesta huolimatta pitkäaikaissairaajat ja vammaiset ihmiset tarvitsevat tukea nyt ja osa heistä koko elämänsä ajan. Pitkäaikaissairaiden ja vammaisten ihmisten ei tule kokea, että heidän tilanteensa ohitetaan, koska sitä ei voi parantaa. Vaikka esimerkiksi kansansairauksia ennaltaehkäisevään työhön on mielekästä investoida, osa ihmisistä tulee sairastumaan eri sairauksiin, syntyy vammaisena tai kohtaa vaativia ja kuormittavia elämäntilanteita. Yhdenvertaisuuden ja yhteiskunnan eheyden kannalta on välttämätöntä suunnata tukea jatkossakin haavoittavissa elämäntilanteissa olevien tukemiseen. Tämä työ toteutuu parhaiten yhtä aikaa sekä alueilla että valtakunnallisesti, järjestön rakenteesta ja toimintatavasta riippuen ja mielekkäälle työnjaolle perustuen.

Julkisen sektorin kanssa päällekkäisen toiminnan avustamisesta voidaan luopua varmistaen, etteivät usein melko erikoistunutta osaamista tarvitsevat ihmisryhmät jää vaille tukea. Julkisen vallan tulisi tällöin kyetä ottamaan vastuu asiasta. Päällekkäisen ja erityisesti ns. harmaan alueen tunnistamisessa ja määrittelyssä on myös syytä olla huolellinen: osa järjestöjen tuottamista palveluista toimii palvelujen yhdyspinnassa ja liepeillä edeltäen julkisiin palveluihin hakeutumista ja saattaa myöhentää tai kokonaan poistaa tarpeen palveluun. Vastaavasti erilaiset järjestölähtöiset tuen muodot voivat olla merkityksellistä julkisen palvelun vaikutusten lisäämiseksi, esimerkiksi vertaistuki omahoitoon eri sairauksissa, kohtaamispaikat jne.

Yleisavustuksesta ja eri avustamisen tavoista

Muistiliitto yhtyy SOSTEn ja sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön avustusasiain neuvottelukunnan näkemykseen yleisavustuksen ensisijaisuudesta ja että yleisavustusta voitaisiin myöntää nykyistä laajemmalle joukolle avustuksensaajia. Olennaista on tuloksellisen toiminnan pitkäjänteinen avustaminen valtakunnallisella ja alueellisella tasolla.

Ehdotus yleisavustuksen määrän sitomisesta laskennallisesti kohdennettuihin avustuksiin eli että yleisavustus voisi olla enintään 25 % kohdennettujen avustusten yhteenlasketusta summasta ei ole kannatettava. Toteutuessaan se kohtelisi eri järjestöjä hyvin eri tavoin riippuen siitä, millaiseksi niiden avustusten kokonaisuus on vuosien aikana kehittynyt. Seurauksena mekaanisesta laskentavasta olisi ennakoimattomia ja haitallisia tilanteita.

Muistiliitto toteaa, että yleisavustus tukee järjestön perusrakenteita, jotka varmistavat koko järjestön toimintaa, toteutuu se STEA-avustuksilla, muilla kansallisilla tai EU-rahoituksilla tai yksityisin tai yhteisöjen lahjoituksin. Tälläkään hetkellä yleisavustukset eivät kohdistu vain ns. hallinnollisiin kuluihin ja infrastruktuuriin vaan niillä toteutetaan järjestön varsinaista yleishyödyllistä toimintaa kuten oikeuksien valvontaa ja viestintää tai kansalais- ja vapaaehtoistoiminnan kehittämistä.

Potilasjärjestöissä yleisavustuksella toteutettu viestintä liittyy kiinteästi järjestön perustehtävään ja olemassaoloon: siihen, että ihmiset saavat eri kanavista käyttöönsä oikeaa tietoa sairaudesta ja sen kanssa elämisestä. Kaikille ihmisille ei ole luontevaa tai eri syistä mahdollista osallistua ns. kohtaavaan toimintaan kuten vertaisryhmiin. Esimerkiksi Muistiliiton verkkosivuilla on vuosittain noin puoli miljoonaa vierailua. Ihmiset hakevat tietoa muistisairauksista, palveluista ja tulevaisuuden ennakkointia varten.

Oikeudellisen neuvonnan määritelmä jää selvityksessä epäselväksi. Palveluihin ja oikeuksiin liittyvää neuvontaa toteutetaan monissa potilas- ja vammaisjärjestöissä ja sitä tehdään osana muuta sairauden tai vamman kanssa elämiseen liittyvää neuvontaa.

Muistiliiton näkemyksen mukaan oikeudellisen neuvonnan tulee jatkossakin olla avustettavaa, kun se toteutuu yleisin viestinnällisin keinoin ja pyrkii lisäämään ihmisten tietoa heidän oikeuksistaan, jotta he voivat itse niitä edistää ja saavat omat voimavaransa käyttöönsä, esimerkiksi osaavat paremmin hakea palveluita ja esimerkiksi tehdä henkilökohtaista oikeudellista ennakkointia.

Liittomuotoisten järjestöjen kohdalla valtakunnallinen yleisavustus lisää kustannustehokkuutta, kun tiettyjä toimintoja kuten edunvalvontaa, viestintää, yhteistä tiedonkeruuta tai toimintamallien kehittämistä toteutetaan keskitetysti.

Muistiliitto kannattaa sitä, että myös alueellisille toimijoille voidaan myöntää yleisavustusta. Myös kevään 2024 kehysriihessä linjattiin, että tavoitteena on painottaa avustustoiminnassa yleisavustuksia hankeavustusten sijaan.

Muistiliitto yhtyy avustusasian neuvottelukunnan huomioon raportin kirjauksesta, että valtakunnallisilla järjestöillä on tehtävänä huolehtia valtakunnallisesti kehitetyn toiminnan alueellisesta toimeenpanosta (tai levittämisestä ja juurruttamisesta). Tämän lisäksi valtakunnalliset järjestöt voivat myös osaltaan kantaa vastuuta paikallisesti ja alueellisesti järjestöissä, kunnissa ja hyvinvointialueilla kehitetyn toiminnan valtakunnallisesta levittämisestä ja juurruttamisesta. Levittämis- ja juurruttamistehtävässä onnistumisen edellytys on Muistiliiton näkemyksen mukaan toiminnan ja kehittämistyön strateginen aito yhteissuunnittelu jo prosessin alkuvaiheessa.

Muistiliitto kannattaa selvityksen ajatusta siitä, että nykyistä vahvemmin varmistettaisiin STEA-avustusten, Terveiden edistämisen määrärahan ja muiden vastaavien avustusten synergia.

STEA:n roolia hyvien käytäntöjen järjestötoiminnan ja avustamisen asiantuntijana olisi syytä hyödyntää kansallisten ohjelmien yms valmistelussa.

Selvitys sisältää ehdotuksia paikallisen toiminnan avustamiseen liittyen. Onnistuneita ja tuloksekkaita kokeiluja voidaan tehdä paikallisesti, mutta tulosten ja hyvien käytäntöjen leviäminen tulee varmistaa kytkemällä paikalliset kehittämistoimet jo suunnittelu- ja hakuvaiheesta lähtien osaksi laajempaa verkostoa, esimerkiksi alueellista tai valtakunnallista toimintaa. Aiemman kaltainen pirstaleinen tapa rahoittaa yksittäisiä hankkeita ilman niiden kytkeytymistä osaksi laajempaa viitekehystä ei ole etenkin rahoituksen vähentyessä perusteltu.

Muistiliiton näkemyksen mukaan keskusjärjestöjen/liittojen rooli muidenkin kuin perinteisten jäsenjärjestöavustusten välittäjänä voi toimia, jos se sopii kyseisen järjestön toimintatapoihin. Liittojen sisällä samaan tarpeeseen perustuvaa ja yhteisiin tuloksiin tähtäävää alueellista toimintaa on syytä suunnitella yhdessä avustusten haku- ja jakamisen menettelystä riippumatta. Esimerkiksi Muistiliiton jäsenyhdistysten alueilla toteuttamana ohjaus- ja neuvontatyön (muistiluotsitoiminta)

tavoitteet asetetaan yhdessä valtakunnallisen koordinaation tuella, vaikka yhdistykset hakevat avustukset itsenäisesti.

Toinen tapa lisätä sekä kokeilujen ja kehittämistoiminnan että myös vakiintuneen toiminnan vaikuttavuutta ovat strategiset ohjelmakokonaisuudet, joissa sekä tavoitteenasetantaa että tulosten levittämistä tehdään koordinoituna järjestöryppäinä. Ne voivat olla luonteeltaan samaa järjestöluokkaan kuuluvia tai eri toimialoilta koottuja ryppäitä.

Vapaaehtoisuuteen perustuville jäsenjärjestöille myönnettävät ns. jäsenjärjestöavustukset ovat toimiva avustusinstrumentti ruohonjuuritason paikallisessa toiminnassa.

Muistiliitto pitää hyvänä, että STEA-avustuksia voisi jatkossa käyttää joustavammin esimerkiksi EU-hankkeiden omarahoitusosuuksiin. Tämä todennäköisesti lisäisi EU-rahoituksen hyödyntämistä eli olisi myös kansallinen etu.

Hallinnollisen taakan keventäminen

Muistiliitto kannattaa selvityshenkilön ehdotuksia järjestöjen hallinnollisen taakan keventämiseksi. Kannatettavia ehdotuksia ovat tuloksellisuusraportin ja vuosiselvityksen yhdistäminen, erillisen tilintarkastusraportin rajan nosto 500 000 euroon sekä Ay, Ak ja C-avustusten myöntäminen kolmeksi vuodeksi kerrallaan. Hallinnollisen taakan keventäminen ja byrokratian purkaminen on hyvin linjassa sekä hallitusohjelman että kesällä 2024 hyväksytyyn kansalaisjärjestöstrategian kanssa.

Varainhankinta

Laaja rahoituspohja lisää järjestön autonomiaa sekä turvaa toiminnan monipuolisuutta ja pitkäjänteisyyttä.

Selvityksessä esitetty lahjoitusten verovähennysoikeuden laajentaminen yksityishenkilöiden ja yritysten sote-järjestöille tehtäviin lahjoituksiin on erittäin kannatettava. Samoin kannatettava on yleisavustuksen ehtojen muuttaminen niin, että avustuksella voitaisiin jatkossa kattaa myös varainhankinnan kuluja.

Kun avustuksen kohteena olevaan toimintaan hankitaan muita varoja, niiden ei tulisi automaattisesti vähentää myönnettävää avustusta vaan niillä tulisi voida aidosti kasvattaa kohteella tehtyä toimintaa ja siten kohderyhmän saamaa hyötyä ja tuloksia.

Varallisuuden huomioiminen

Järjestön varallisuuden huomioiminen avustuksia myönnettäessä on perusteltua mutta nykyistä laskentamallia tulisi arvioida uudelleen. Varallisuustarkastelun tulee olla yhdenvertaista ja läpinäkyvää. SOSTEn tapaan Muistiliitto katsoo, että yhden vuoden tilikausi on liian lyhyt aikajänne varallisuuden arvioimiseen mm. satunnaisten erien takia. Järjestöillä saattaa myös olla investointitarpeita, joihin varaudutaan pitkäjänteisesti. Tällä hetkellä euromääräisesti suhteellisen maltillinen talouden puskuri tuottaa prosentuaalisesti saman omavastuun kuin hyvin merkittävä varallisuus.

Järjestön oma varallisuus tulisi nähdä yhtenä hyvinvointia ja terveyttä edistävän toiminnan vaikuttavuutta vahvistavana tekijänä. Taloudelliselta asemaltaan vakaa järjestö pystyy toimimaan pitkäjänteisesti. Kun organisaatiolla on ns. puskuria selvitä yllättävistä muutostilanteista, kohderyhmän saama tuki ei ole välittömästi uhattuna, ei myöskään organisaation muu pääoma eli ammatillinen osaaminen ja vapaaehtoistoimintaan tarvittava tuki. Muistiliitto ei kannata

selvityksessä esitettyä mallia varallisuuden määrittelyyn, koska käytännön soveltamista jää tulkinnanvaraiseksi ja porrastus on jyrkkä.

Varallisuuskriteerien jatkovalmistelun tulee olla huolellista ja mallissa tulee pyrkiä siihen, että se kannustaa talouden hyvään hoitoon ja varainhankintaan.

Muistiliiton lausuntoon yhtyvät Etelä-Karjalan Muisti ry, Kainuun Muistiyhdistys ry, Keski-Suomen Muistiyhdistys ry, Helsingin Muistiyhdistys ry, Pohjois-Savon Muisti Ry ja Varsinais-Suomen Muistiyhdistys ry.

Suomu Katariina
Muistiliitto ry